

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi

The Journal of International Turkish Language & Literature Research

Sayı/Issue 13 (Aralık/December 2023), s. 1699-1715.

Geliş Tarihi-Received: 23.11.2023

Kabul Tarihi-Accepted: 14.12.2023

Araştırma Makalesi-Research Article

ISSN: 2687-5675

DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1394975

Türkiye’de Depremle İlgili Eğitim Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analiz Yöntemiyle İncelenmesi

Examination of Postgraduate Theses Made in the Field of Earthquake-Related Education in Turkey Using Bibliometric Analysis Method

Cansev OKUTKAN*

Rabia Şeyma GÜN**

Öz

Bu araştırmanın hedeflenen amacı depremle ilgili eğitim alanına ait, Türkiye’de oluşturulmuş lisansüstü tezlerin incelenmesidir. Depremle ilgili pek çok disiplin alanında araştırmalar olmakla beraber bu çalışmada öncelikli olarak eğitim alanındaki çalışmalar ele alınmıştır. Çünkü bir deprem ülkesi olan Türkiye’de deprem eğitimi ve bilincinin eğitim yoluyla kazandırılması önemli bir konudur. Bu nedenle alanda yapılmış olan tezlerin incelenmesi ve alana yönelik eğilimlerin ve ihtiyaçların belirlenmesi açısından önemlidir. Çalışmada incelenen 72 adet tez; yapıldığı yıla, türüne, üniversitesine, enstitüsüne, bilim dalına, yöntem ve desenine, veri toplama araçlarına ve çalışma grubuna göre analiz edilmiştir. Betimsel tarama modeli kullanılan bu araştırmanın örneklemini Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezine ait veri tabanında yer alan tez adında ve tez özetinde “deprem”, “deprem bilinci”, “deprem eğitimi” ve “afet bilinci”, “afet eğitimi” gibi eğitime yönelik kelimeler yazılarak taranmıştır. Sonuç olarak incelenen 72 adet tezde doktora tez sayısının çok az olduğu, yüksek lisans tezlerin daha fazla sayıda olduğu tespit edilmiştir. İncelenen tezlerde küçük çocuklarla az sayıda araştırma yapıldığı dikkate değer bulunan bulgulardandır. Sonuç olarak farklı disiplin alanlarında daha fazla araştırma yapılması, küçük çocukları hedef alan, farklı deneysel ve karma araştırmaların yapılması önerilerek araştırma sonlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Deprem, lisansüstü tez, bibliyometrik analiz, afet eğitimi.

Abstract

The intended purpose of this research is to examine postgraduate theses written in Turkey in the field of earthquake-related education. Although there are studies in many disciplines related to earthquakes, this study primarily focuses on studies in the field of education. Because in Turkey, which is an earthquake country, earthquake education and raising awareness through education is an important issue. For this reason, it is important to examine the theses written in this field and to determine the trends and needs in the field. 72 theses examined in the study; It was

* Dr. Öğr. Üyesi, Yalova Üniversitesi, e-posta: cansev.10@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-6152-1358.

** Öğr. Gör., Yalova Üniversitesi, e-posta: rabia.gun@yalova.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5744-6917.

analyzed according to the year it was made, type, university, institute, branch of science, method and design, data collection tools and working group. The sample of this research, in which a descriptive scanning model was used, was collected by writing educational words such as “earthquake”, “earthquake awareness”, “earthquake education” and “disaster awareness”, “disaster education” in the thesis name and the thesis summary in the database of the National Thesis Center of the Council of Higher Education. scanned. As a result, it was determined that the number of doctoral theses was very low in the 72 theses examined, while the number of master’s theses was higher. One of the notable findings in the theses examined is that few studies were conducted with young children. As a result, the research was concluded by recommending further research in different disciplines and different experimental and mixed studies targeting young children.

Keywords: Earthquake, postgraduate thesis, bibliometric analysis, disaster education.

Giriş

Doğal afet, insan eliyle önlenmesi mümkün olmayan fırtına, sel, deprem, dolu gibi felaketler olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2023). AFAD dünya genelinde görülen afetleri jeolojik afetler (deprem, heyelan...) iklimik afetler (dolu, çığ, sel, fırtına...), biyolojik afetler (orman yangını, erozyon...), sosyal afetler (yangın,savaş...) ve teknolojik afetler (maden kazaları, nükleer silahlar...) olarak sınıflandırmıştır (AFAD, 2023).

Doğal afetlerin çeşitleri ve önemleri ülkeden ülkeye, coğrafyadan coğrafyaya değişiklik göstermektedir. Ülkemizde bulunduğu coğrafyanın özelliklerine bağlı olarak jeomorfolojik, jeolojik ve iklim özelliklerinden kaynaklanan doğal afetler meydana gelmektedir (Aksoy, 2013).

Türkiye, deprem kuşağında yer alan bir ülke olduğu için en yıkıcı olan doğal afet, depremdir. Afetler sebebiyle oluşan can kayıplarının %60’ı deprem kaynaklıdır (AFAD, 2019). Bunun en büyük nedeni ise ülkemizde insanların %98’i deprem riskinin yüksek olduğu alanlarda yaşamını sürdürmesinden kaynaklanmaktadır (Özdemir, Ertürk, Güner ve Koca, 2001). Bu noktadan hareketle bu araştırmada, afet ifadesi ile depreme odaklanılmaktadır. Deprem açısından riskli bir ülkede yaşamının sonucu olarak “deprem” konusunda bilinçli olmak ve depremden zarar görme riskini azaltmak ülkenin önemli hedeflerinden biri haline gelmelidir. Bunun için depremlerin insanlara zararlarını ve etkilerini en aza indirmek için depreme karşı hazırlık yapan, riskleri ortaya koyup tedbir geliştiren yol haritalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Depreme karşı hazırlıklı ve tedbirli olmak için ihtiyaç duyulan yol haritasının önemli bir kısmını eğitim oluşturmaktadır. Eğitim yoluyla depreme ilişkin farkındalık kazanmak ve bilinçlenmek gerekmektedir.

Depreme hazırlıklı olmak için yapılması gerekenleri öğretmeyi ifade eden kavram alan yazında “afet eğitimi” olarak yer almaktadır (Mızrak, 2018; Ronan & Towers, 2014). “Afet eğitimi” depremi de kapsamakta, diğer afetleri de içermektedir. Afet eğitimi konusunda bilgi edinmek, depremle ilgili bilinçlenmeyi de beraberinde getirmektedir. Afet eğitiminin amacı, insanları afetlerle ilgili bilgilendirerek, afetlere yönelik dirençli binalar ve toplum oluşturmaktır. Afet eğitimi; afetlere karşı hazırlıklı olmada, afetlere müdahale ve iyileşme safhalarında iş birliği ve koordinasyonu sağlamada verimliliği artırmaktadır (Mızrak, 2018; Ronan & Towers, 2014). Afet öncesi alınan afet eğitimi ile insanların bilinç sahibi olması sağlanarak; afet anı ve sonrasında insanların güvenliğini maksimum seviyeye çıkarmak amaçlanmaktadır (Shiwaku & Shaw, 2008). Uluslararası alan yazında önem verildiği gibi deprem

kuşağında olan ülkemizde de afet eğitimi, eğitimin her kademesinde üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Bu çalışmada ise afet eğitimi ifadesi deprem afetine ilişkin eğitimi kapsayacak şekilde ele alınmaktadır. Bu eğitimlerin amacı bireyleri ve toplumu bilgilendirmek ve bilinçlenen insanların bu bilgilerini zamanı gelince kullanabilmesini sağlamaktır. Bu eğitimlerin nasıl verileceği hususunda eğitmenler ve eğitim programlarının ve dolayısıyla eğitim bilimleri disiplininin payı büyüktür. Bu nedenle Türkiye’de depremle ilgili eğitim alanında yapılan araştırmalar yol gösterici niteliktedir. Konuyla ilgili geçmiş araştırmalarda hangi konulara değinildiği, hangi eksikliklerin tespit edildiğinin bilinmesi yerinde olacak ve sonraki araştırmalara ışık tutacaktır.

İlgili alan yazında depremle ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelendiği az sayıda araştırma bulunmaktadır. Dikmenli ve arkadaşları (2019) tarafından afetler konusu ile ilgili tezler araştırılmış; Özmen ve Sever (2019) tarafından doğal afetler üzerine yazılmış tezler ele alınmış; Gezer ve Dikmenli (2020) tarafından depremle ilgili tezler incelenmiştir. (Dikmenli, Altay, İnaltekin ve Çam, 2019; Özmen ve Sever, 2019; Gezer ve Dikmenli, 2020). Bu araştırma, 2023 Maraş depremi sonrası yapılmış olan güncel bir araştırma olması ile diğer çalışmalardan ayrılmaktadır. Çalışma, bibliyometrik analiz yöntemini tercih etmesi ve incelenen tez sayısını fazla olması nedeniyle ile diğer çalışmalardan farklıdır. Bu çalışmada deprem konu edilmektedir, ancak tezlerde “deprem”, “deprem bilinci”, “deprem eğitimi”, “afet bilinci” ve “afet eğitimi anahtar kelimelerde taranarak daha fazla teze ulaşılmıştır. Türkiye’de yapılan çalışmalarda afet eğitimi denilince genellikle deprem eğitimini de kapsadığı görülmektedir. Gezer ve Dikmenli tarafından 2020 yılında yapılan benzer bir çalışmada 42 tez incelenirken, bu çalışmada incelenen tez sayısı 72 olmuştur.

Bu araştırmanın amacına yönelik aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. Konuyla ilgili yazılan tezler yapıldıkları yıllara göre nasıl bir dağılım göstermiştir?
2. Konuyla ilgili yazılan tezler türlerine göre nasıl bir dağılım göstermiştir?
3. Konuyla ilgili yazılan tezler yapıldıkları üniversitelere göre nasıl bir dağılım göstermiştir?
4. Konuyla ilgili yazılan tezler yapıldıkları enstitülere göre nasıl bir dağılım göstermiştir?
5. Konuyla ilgili yazılan tezler bilim dallarına göre nasıl bir dağılım göstermiştir?
6. Konuyla ilgili yazılan tezler yöntemlerine ve desenlerine göre nasıl bir dağılım göstermiştir?
7. Konuyla ilgili yazılan tezler veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıl bir dağılım göstermiştir?
8. Konuyla ilgili yazılan tezler çalışma gruplarının özelliklerine göre nasıl bir dağılım göstermiştir?

Yöntem

Çalışmada Türkiye’de depremle ilgili eğitim alanında yapılan tezlerin

incelenebilmesi amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılacak olgu ya da olgular ile ilgili bilgi içeren yazılı araç gereçlerin incelenmesine dayanır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Türkiye’de depremle ilgili eğitim alanında yazılmış olan tezlerin bibliyometrik parametreler çerçevesinde incelenip mevcut durumu ortaya koymak istenildiği için doküman incelemesi tercih edilmiştir.

Evren ve Örneklem

YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında bulunan depreme yönelik çalışmalar araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme belirlenebilmesi için ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örneklemede, belirlenmiş olan ölçütler kapsamında, bu ölçütleri karşılayan tüm çalışmaların analiz edilmesini içermektedir (Yıldırım & Şimşek, 2018). Bu doğrultuda belirlenen ölçütler aşağıda verilmiş olup, bu kriterlere sahip çalışmalar, bu çalışmanın örnekleme dahil edilmiştir.

Örnekleme dâhil edilme ölçütleri

- ✓ Tez adı ve tez özetinde “Deprem bilinci, Deprem Eğitimi, Afet bilinci, Afet Eğitimi” kavramlarının kullanılmış olması.
- ✓ Çalışmanın Eğitim-Öğretim alanında olması.
- ✓ YÖK Ulusal Tez Merkezinde kayıtlı olması

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması sürecinde, çalışmanın örnekleminde yer alan tezlerin inceleme boyutlarının belirlenebilmesi için belirli kategorilere ayrılması, kodlama süreci, elde edilen verilerin sayısallaştırılması, verilerin analizi ve bulguların raporlaştırılması aşamaları izlenmiştir.

Bu kapsamda öncelikle araştırmada örnekleme dâhil edilme ölçütlerinden ilki uygulanmıştır. YÖK Ulusal Tez Merkezi tabanında; tez adı ve özetinde “Deprem”, “Deprem bilinci”, “Deprem Eğitimi”, “Afet Bilinci” ve “Afet Eğitimi” terimi olan yüksek lisansüstü tezler listelenmiştir. Listede 2136 adet tez yer almıştır. Sonraki aşamada listelenen tezlerin Eğitim-Öğretim alanında olması kriteri uygulanmış ve tez sayısı 113 olmuştur. Anahtar kelimelerle yapılan taramalara bir tezin farklı anahtar kelime kategorisinde olma durumu kontrol edilmiş çakışma olan 31 tez, tek bir anahtar kelime kategorisinde ele alınacak şekilde çıkarılmış olup sayı 82’ e gerilemiştir. Bu çalışmalardan 10 tez erişime açık olmadığı için araştırmanın veri kaynağı 72 lisansüstü tezdendir. Veri kaynağını oluşturan tezlerin anahtar kelimelere yönelik dağılımı Tablo 1’de verilmiştir

Tablo 1. Tezlerin Anahtar Kelimelere Göre Dağılımı

Yazılan anahtar kelime	Ulaşılan tez sayısı	Eğitimle ilgili incelenen tez sayısı
Deprem	2000	20
Deprem bilinci	11	4
Deprem eğitimi	15	6
Afet bilinci	50	24
Afet eğitimi	60	18

İncelenen tezlerde “afet eğitimi” ve “afet bilinci” ile ilgili tez sayısının (42); “deprem, deprem eğitimi” ve “deprem bilinci” ile ilgili tez sayısından (30) fazla

olduğu görülmektedir. Afet eğitimi ve bilinci kavramı depremi de kapsayıcı olduğu için böyle bir dağılım olduğu düşünülmektedir. Türkiye’de afet denilince deprem akla geldiği için tez sayıları arasında büyük sayısal farklılıklar bulunmamakta ve dengeli bir dağılımla karşılaşılmaktadır.

Araştırmada incelenen tezlerin genel eğilimleri ve bakış açılarını tespit etmeye yönelik olarak araştırmanın konusunun oluşturan inceleme boyutlarına ilişkin bilgiler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Tez İnceleme Boyutları ve Açıklamaları

Tez inceleme boyutu	Açıklama
Türü	Yüksek.lisans ya da doktora tezi
Yılı	Tez yayınlanma yılı
Bilim dalı	Yapılan bölüm
Yöntemi-	Nitel, nicel veya karma -
Deseni	Yönteme bağlı olarak belirlenen desen
Veri toplama aracı	Veri toplamak için kullanılan araç

Verilerin Analizi

Bu çalışmada, 2000 ile 2023 Şubat arasında Türkiye’de depremle ilgili eğitim alanında yazılmış olan lisansüstü tezleri çeşitli parametreler kullanarak bibliyometrik analizlerinin yapılması amaçlanmıştır. Bibliyometri terimi, kitapları ve diğer medyayı incelemek, istatistiksel ve matematiksel yöntemlerin uygulanmasını tanımlamak anlamına gelmektedir (Sarıca & Tüysüz, 2023). Bibliyometrik analiz, sınıflandırma yaparak bir araştırma alanına ilişkin genel bir resim sunmaya katkı sağlamaktadır (Merigó & Yang, 2017, s. 38). Yazılı yayınların nicel analizini sağlamak için bibliyometrik analiz yöntemleri kullanılmaktadır (Persson, 2009, s. 11). Bibliyometrik analiz kullanılan çalışmalar, bilimsel çalışmaların değerlendirilmesine ve mevcut duruma yönelik tespitlerin yapılmasına fırsat tanımaktadır. Yapılan tespitler ve elde edilen bulgular ışığında, incelenen konuya ait ilerleme ve geçirmiş oldukları aşamalar ile gelecekteki durumlarına yönelik değerlendirmeler yapılabilmektedir (Temelli ve Karcioğlu, 2018, s. 249). Araştırmacılar, araştırma bileşenlerindeki eğilimleri ortaya çıkarmak ve mevcut literatürde belirli bir alanın entelektüel yapısını keşfetmek gibi amaçlarla bibliyometrik analizi kullanmaktadırlar (Donthu, Kumar, Mukherjee, Pandey & Lim, 2021, s. 287; Hotamışlı & Erem, 2014, s. 2). Bu bağlamda eğitim alanında depremle ilgili yazılan lisans üstü tezlerin bibliyometrik analiz sonuçlarının gelecekte yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Veri analizi sürecinde sırasıyla aşağıdaki adımlar izlenmiştir:

- ✓ Yazarların ad ve soyadlarıyla bilgisayarda klasör açılmıştır.
- ✓ Araştırmada incelenen tezlerin inceleme boyutlarına ilişkin tez inceleme formu oluşturulmuştur.
- ✓ Elde edilen tezler okunup, incelenerek tez inceleme formu üzerine işlenmiştir.
- ✓ Araştırma problemlerine yönelik, veriler kategorileştirilmiştir.
- ✓ Microsoft Excel dosyasında işlenerek, frekans ve yüzde bilgileri elde edilmiştir.
- ✓ Araştırma problemleri yönelik elde edilen veriler, anlamlı bir şekilde düzenlenmesi için Microsoft Word dosyasında tablo şekiller

oluşturulmuştur.

- ✓ Ardından tüm şekil ve tablolaştırılan bu veriler raporlaştırılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda iç geçerlilik, veri toplama ve analizin doğru adımlarla yapılmasını ve tüm adımların detaylı bir şekilde ifade edilmesidir (Yıldırım & Şimşek, 2018). Bu araştırmada, genel amacın ve alt amaçların açık bir şekilde ifade edilmesi, araştırmanın verileri olan tezlerin dâhil edilme ölçütleri ve aşamaları ayrıntılı açıklanmış tezlerin hangi boyutlara göre incelendiği tablolar ve şekiller halinde sunulmuştur. Bu çalışmada veri toplama ve analizinde izlenen adımların detaylı anlatılması iç geçerliliği karşıladığı düşünülmektedir.

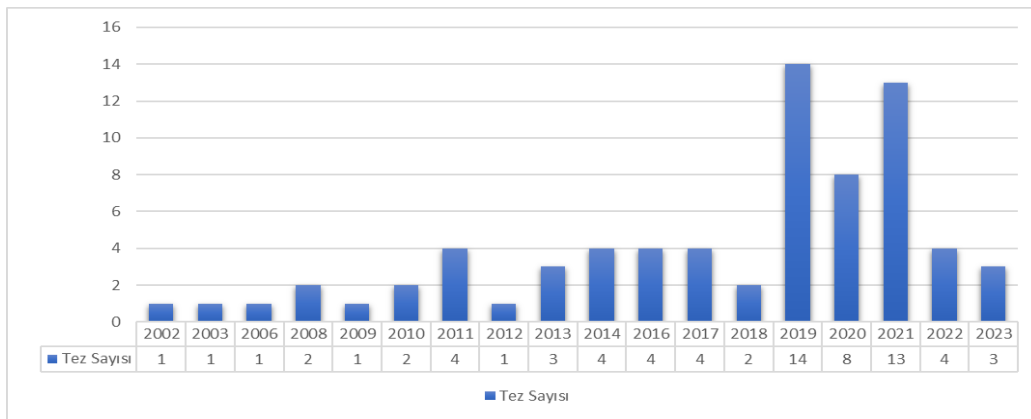
Nitel araştırmalarda güvenirlik, araştırma sonuçlarının tekrar edilebilirliğine yani tutarlılığına yöneliktir (Akyar & Sarıkaya, 2020). Verilerin analizi, iki araştırmacı tarafından birbirlerinden bağımsız olarak tamamlanmıştır. Daha sonra araştırmacılar bir araya gelerek tez inceleme boyutlarına yönelik yapmış oldukları analizleri karşılaştırmışlar, görüş ayrılığı olanları tartışarak ortak karara varmışlar ve aralarında tutarlılık sağlamışlardır. Ardından iki araştırmacı da bağımsız olarak ikinci kez tez inceleme boyutlarına yönelik analizi tekrar etmiştir. Tekrar bir araya gelerek yapmış oldukları analizleri karşılaştırdıklarında tam bir tutarlılık sağlandığı görülmüştür. Bu adımlarla çalışmanın sonuçlarının tekrar edilebilirliğine yani tutarlılığı sağlandığından güvenilirliğinin karşılandığı düşünülmektedir.

Bulgular

Araştırmadan elde edilen bulgular araştırma sorularına yanıt verecek şekilde 8 alt başlık halinde sunulmuştur.

Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Konuyla ilgili yapılan lisansüstü tezler yıllara göre nasıl bir dağılım göstermiştir? sorusu çerçevesinde elde edilen veriler Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1. Lisansüstü Tezlerin Yıllarına Göre Dağılımı

Şekil 1’e göre 2001-2004-2005-2007-2015 yıllarında hiç çalışma yapılmadığı görülmektedir. Oysaki özellikle 1999 Gölcük depreminden sonra deprem eğitimi ile ilgili daha fazla çalışma yapılmış olacağı tahmin edilen bir sonuçtu.

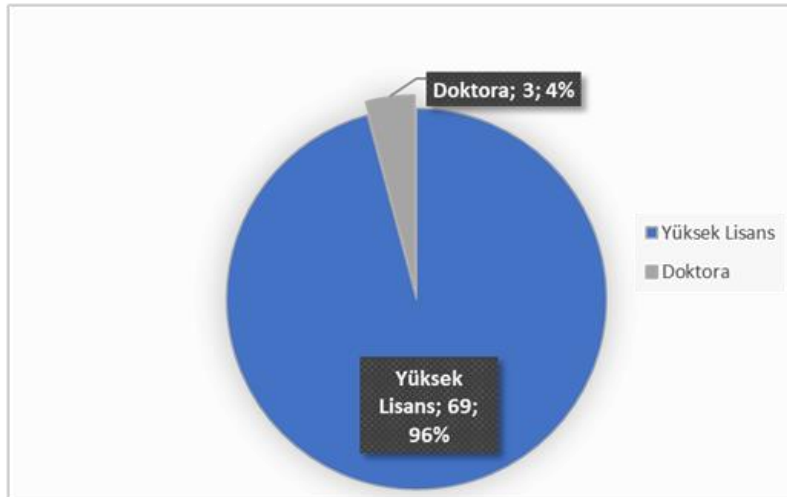
Depreme yönelik yapılan çalışmaların en çok 2019 yılında oluşturulduğu, 2020 ve 2021 yıllarında ise çalışma sayısının arttığı; 2022 ve 2023 yıllarında ise

azaldığı görülmektedir. Buradan yola çıkarak yaşanan deprem felaketlerinin bilimsel araştırma sayısına pek etki göstermediği düşünülebilir. Örneğin Türkiye’de yaşanan ve büyük yıkımlara sebep olan büyük depremlerin yıllarına göre dağılıma bakıldığında, 1999 Gölcük ve Düzce depremi; 2003 Bingöl depremi; 2011 Van depremi; 2020 Elâzığ ve İzmir depremi; 2023 Kahraman Maraş depremi olarak kayıtlara geçmiştir. Ancak bu yıllardan sonraki yıllarda tez sayılarında gözle görülür önemli bir artış kaydedilmemiştir.

2020 yılındaki Elâzığ ve İzmir depremlerinden sonra 2021 yılındaki tez sayısının artışında (13 tez) yaşanan bu depremlerin dolaylı olarak etkili olabileceği düşünülebilir. 1999, 2003 ve 2011 yıllarındaki büyük depremler sonrası tez sayısı artmaz iken; 2020 sonrası depremlerin daha düşük şiddetli depremler olmasına rağmen tez sayısı artışına sebep olabileceği yorumu, sosyal medyanın daha yaygın kullanılabilir olması ile ilişkilendirilebilir. Sosyal medyanın gelişimi sayesinde daha geniş kitlelerce farkındalık oluşturulması konuya daha fazla önem verilmesini sağlamış olabilir.

Lisansüstü Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı

Konuyla ilgili yapılan lisansüstü tezler türlerine göre nasıl bir dağılım göstermiştir? sorusu çerçevesinde elde edilen veriler Şekil 2’de sunulmuştur.

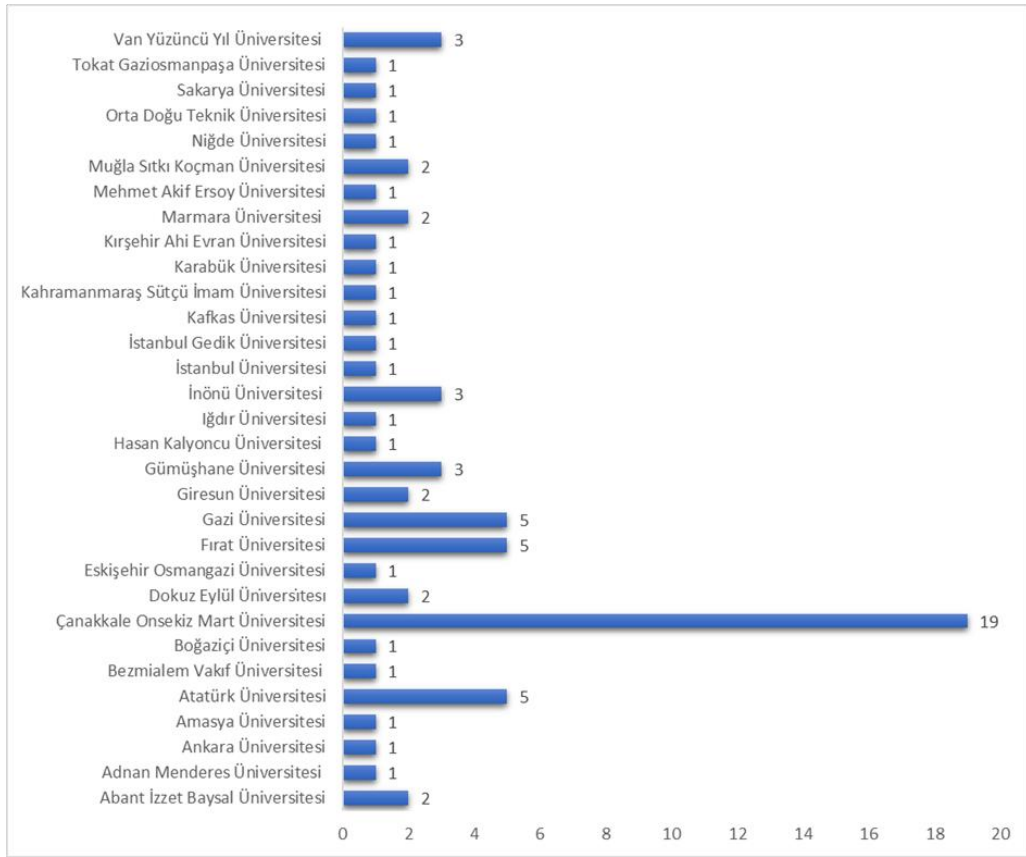

Şekil 2. Lisansüstü Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı

Araştırmada incelenen tezlerin 69’u (%96) yüksek lisans, 3’ü (%4) doktora tezine aittir. Görülen bu sonuç konuya yönelik yapılan çalışmaların yüksek lisans tezi olarak daha fazla seçildiğini göstermektedir. Doktora tezlerinin alan katkı açısından etkisi düşünüldüğünde tez sayısının az olduğu ve konuya gereken ehemmiyetin verilmediği söylenebilir. Türkiye de yapılan yüksek lisans tez sayısının; doktora tez sayısından sayıca daha fazla olduğu düşünülürse bu dağılım normal karşılanmaktadır.

Lisansüstü Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Depremle ilgili yapılan lisansüstü tezler, yapıldıkları üniversitelere göre nasıl bir dağılım göstermektedir? sorusu kapsamında elde edilen veriler Şekil 3’te sunulmuştur.

Şekil 3. Lisansüstü Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Şekil 3 incelendiğinde Türkiye’de depreme yönelik lisansüstü en fazla çalışmanın Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde gerçekleştirildiği görülmektedir.

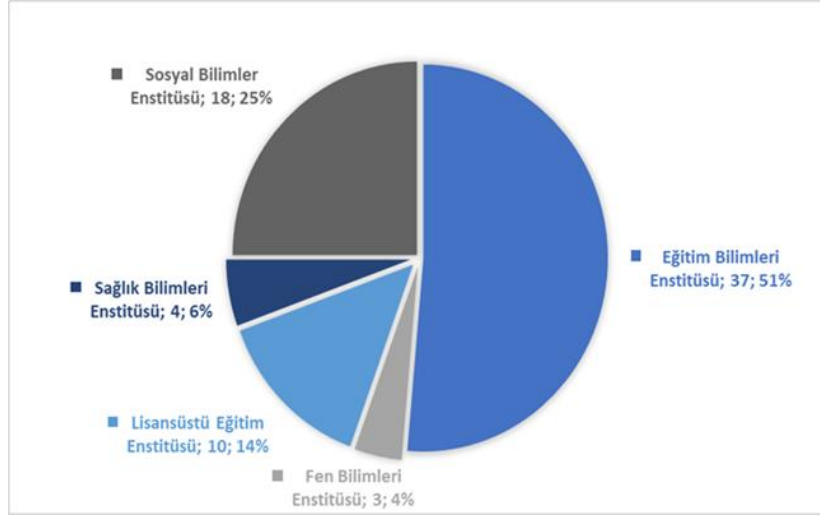
Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesinin konuya verdiği önemin sebebi araştırıldığında üniversite bünyesinde bir “Deprem Araştırma ve Uygulama Merkezi” olduğu görülmektedir. Çanakkale Onsekiz Mart üniversitesinde yer alan “Afet Eğitimi ve Yönetimi Bilim Dalı” ve bu bilim dalı altında yapılan tezlerin fazla olması bu sayı üstünlüğünü açıklamaktadır. Aynı zamanda ülkemizin çoğu yeri gibi Çanakkale’de, Türkiye deprem haritasında birinci derecede deprem bölgesinde yer almaktadır.

Gazi Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Fırat Üniversitesi ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitesinde yapılan tez sayısı da diğer üniversitelere göre fazladır ve dikkat çekicidir. Bu üniversiteler, büyük ölçekli üniversiteler olmalarının yanı sıra özellikle Erzurum, Elâzığ ve Van yakın zamanda depremden etkilenmiş iller arasındadırlar. Bu illerin üniversitelerinde yapılan tez sayısının diğerlerine göre fazla olması, deprem kuşağında yer alan ve yakın zamanda olan Van ve Elâzığ depremleriyle ilişkili olabileceğini düşündürmektedir.

Tez çalışması yapılan 31 farklı üniversite içinde iki tanesi vakıf olup diğerleri devlet üniversiteleridir. Konunun daha çok devlet üniversitelerinde ele alındığı söylenebilir.

Lisansüstü Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

Konuyla ilgili yapılan lisansüstü tezler yapıldıkları enstitülere göre nasıl bir dağılım göstermiştir? araştırma sorusu kapsamında elde edilen veriler Şekil 4'te sunulmuştur.

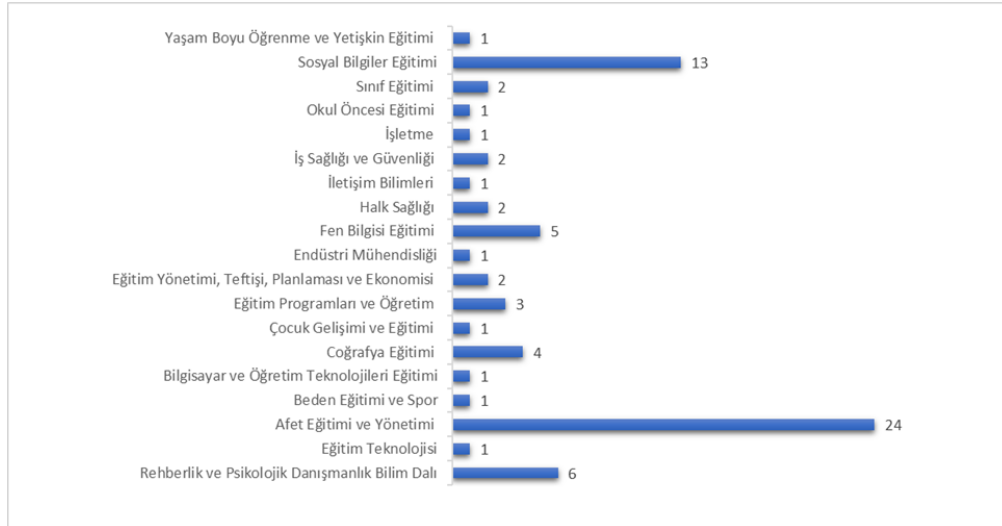

Şekil 4. Lisansüstü Tezlerin Enstitülerine Göre Dağılımı

Farklı enstitülerde konuya dair çalışmalar yapılmaktadır. Şekil 4'e bakıldığında Türkiye'de lisansüstü tezlerde depreme yönelik en çok yapılan çalışmanın Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yapıldığıyla karşı karşıya kalınmaktadır. Eğitim alanındaki tezler incelendiği için böyle bir dağılımla karşılaşılması beklenen bir bulgudur.

Lisansüstü Tezlerin Bilim Dallarına Göre Dağılımı

Depremle ilgili yapılan lisansüstü tezler, bilim dallarına göre nasıl bir dağılım göstermiştir? araştırma sorusu kapsamında elde edilen veriler Şekil 5'te sunulmuştur.

Şekil 5. Lisansüstü Tezlerin Bilim Dallarına Göre Dağılımı

Farklı alanlarda depreme ilişkin çalışmalar yapılmaktadır. Şekil 5 incelendiğinde Türkiye'de lisansüstü tezlerde depreme yönelik en fazla yapılan çalışmanın Afet Eğitimi ve Yönetimi (n:24) bilim dalında gerçekleştirildiği

görülmektedir. Afet eğitimi ve yönetimi konu alanı olarak ayrı tutulursa; eğitim alanında en çok sosyal bilgileri eğitimi (13 tez) alanında deprem konusunun ele alındığı görülmektedir. Coğrafya eğitimi (4) ve fen bilgisi eğitimi (5) alanları da konu alanı olarak depremi kapsadığından sosyal bilgileri izlemektedir. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim dalının fazla sayıda olması ise beklenen bir sonuç olmamakla beraber bu alanda yapılan 6 adet tezin deprem eğitiminden ziyade depremin ve afetlerin psikolojik etkileri üzerinde çalışıldığı tespit edilmiştir.

Lisansüstü Tezlerin Yöntem ve Desenlerine Göre Dağılımı

Depremle ilgili yapılan lisansüstü tezler yöntem ve desenlerine göre nasıl bir dağılım göstermektedir? sorusu kapsamında elde edilen veriler Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Lisansüstü Tezlerin Yöntem ve Desenlerine Göre Dağılımı

Yöntem	Sayı	Desen	Sayı
Nicel	23	Deneysel	7
		Tarama	16
		Diğer	0
		Belirtilmemiş	0
Nitel	12	Kültür Analizi	0
		Olgu Bilim	6
		Kuram Oluşturma	1
		Durum Çalışması	1
		Eylem Araştırması	0
		Diğer*	3
		Belirtilmemiş	1
		Yakınsayan Paralel	1
Karma	9	Açımlayıcı	2
		Keşfedici Sıralı	0
		Gömülü (İç İçe)	0
		Dönüştürücü	0
		Çok Aşamalı	0
		Diğer	0
		Belirtilmemiş	6
Belirtilmemiş**	10		
Diğer***	18		
Toplam	72		

*Nitel araştırma desenlerinden hiçbirine dahil olmayanları diğer kategorisine dahil edilmiştir.

**10’unda yöntem belirtilmediğinden tabloda belirtilmemiş kısmına yerleştirilmiştir.

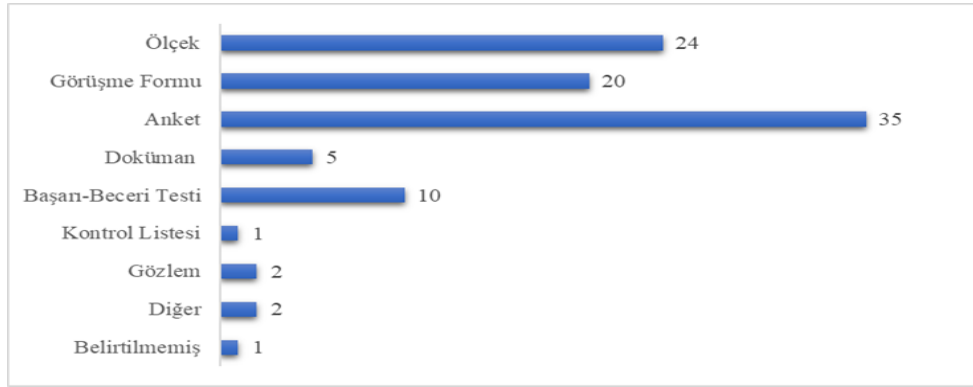
***18’sinde yöntemin yalnızca betimsel araştırma olduğu açıklanmıştır. Bu tezler “Diğer” kategorisine dâhil edilmiştir.

Tablo 3’e göre incelenen tezlerin yöntemleri ile ilgili karışıklık olsa da araştırmacıların tezdeki açıklamaları dikkate alınarak bir değerlendirmeye varıldığı için bazı araştırmalar dahil edilememiş ve belirsiz olarak ele alınmıştır. İncelenen çalışmalara göre nicel araştırma yöntemlerinin daha çok tercih edildiği

söylenbilir. Nicel araştırma yaklaşımı içinde de genel tarama modelinin fazla olduğu tespit edilmiştir. Deneysel araştırmalarda tarama modelinden sonra, en çok tercih edilen araştırmalar olmuştur. Nitel araştırmalarda ise daha çok olgubilim tercih edilirken dört nitel araştırmada ise yöntem çok ayrıntılı belirtilmemiştir. Karma araştırmalarda araştırma deseni ile ilgili açıklamalar az olduğu için sadece iki adet açıklayıcı model kullanıldığı tespit edilmiştir. Araştırma yöntemlerinin dengeli olarak dağıldığını, karma araştırma sayısının da az olmadığını söylemek mümkündür.

Lisansüstü Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Konuyla ilgili yapılan lisansüstü tezler veri toplama araçlarına göre nasıl bir dağılım göstermiştir? sorusu kapsamında elde edilen veriler Şekil 6'da sunulmuştur.

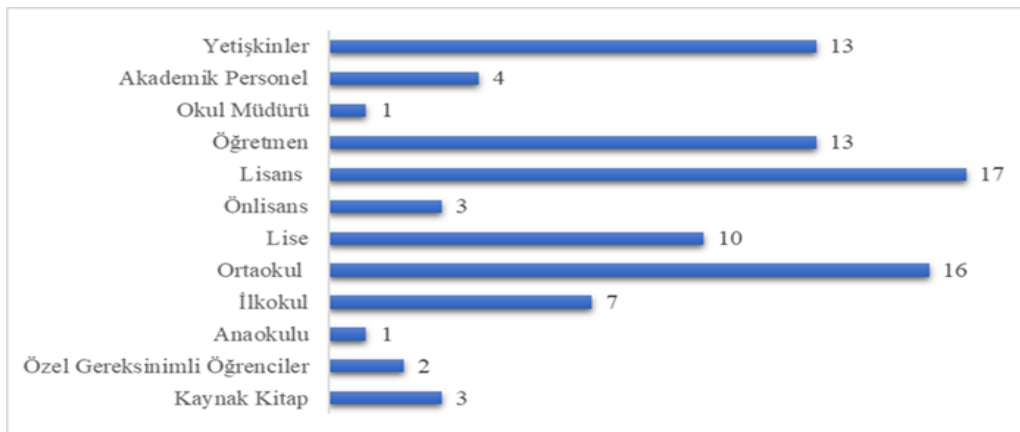

Şekil 6. Lisansüstü Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Şekil 6'ya göre çalışmalarda en fazla anket kullanıldığı görülmektedir. Ölçek ve görüşme formları da en çok kullanılan diğer veri toplama araçları olarak yer almaktadır. Başarı ve beceri testleri de verilen deprem eğitimlerindeki öğrenci başarısının ölçmek için kullanılan diğer veri toplama araçları olmuştur. Deprem eğitimi olarak bakıldığında başarı, beceri ve tutum testlerinin sayısının daha fazla olması beklenirdi.

Lisansüstü Tezlerin Çalışma Gruplarına Göre Dağılımı

Depremle ilgili yapılan lisansüstü tezler çalışma gruplarının özelliklerine göre nasıl bir dağılım göstermiştir? sorusu kapsamında elde edilen veriler Şekil 7'de sunulmuştur.

Şekil 7. Lisansüstü Tezlerin Çalışma Gruplarına Göre Dağılımı

Araştırmalarda bulunan çalışma grupları Şekil 7’de belirtilen alt başlıklar kapsamında incelenmiştir. “Kaynak Kitap” çalışma grubu altında ders kitabı, çalışma kitabı, öğretmen kılavuz kitabı, yıllık planlar, günlük planlar, öğretim programları; “Özel Eğitim” çalışma grubu altında Özel Eğitim okullarına devam eden farklı yaş gruplarından öğrenciler; Anaokulu çalışma grubu altında okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocuklar; “İlkokul” çalışma grubu içerisinde 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileri; “Ortaokul” çalışma grubu içerisinde 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileri; “Lise” çalışma grubu içerisinde 9., 10., 11. ve 12. sınıf öğrencileri; “Ön lisans” çalışma grubu altında ön lisans eğitimi almaya devam eden farklı sınıf seviyelerinden öğrenciler; “Lisans” çalışma grubu altında lisans eğitimi almaya devam eden farklı sınıf seviyelerinden öğrenciler; “Öğretmen” çalışma grubu altında sınıf ve sosyal bilgiler gibi çeşitli branşlara ait görev yapmakta olan öğretmenler; “Okul Müdürü” çalışma grubu altında okul müdürleri; “Akademik Personel” çalışma grubu altında çeşitli üniversitelerde görev yapmakta olan öğretim görevlisi, araştırma görevlisi; “Yetişkinler” çalışma grubu altında ise 25 yaşından büyük olan çeşitli yaş gruplarına ait yukarıdaki çalışma gruplarına dahil olmayan bireyler ele alınmıştır.

Bir araştırmada aynı alt başlığına sahip birden fazla sayıda çalışma grubuyla karşılaşıldığında:

Bir araştırmanın çalışma grubunu iki ayrı grup (örnek: hem ilkokul öğrencileri hem de öğretmen) oluşturuyorsa iki çalışma grubuna da dahil edilmiştir.

Şekil 7 incelendiğinde çalışmalarda en fazla lisans eğitime ve ortaöğretime devam eden öğrencilerin ve yetişkinlerin; en az anaokulu öğrencilerinin ve okul müdürlerinin tercih edildiği görülmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Tezlerin ayrıntılı incelenmesi sonucu yıllara göre dağılımlara bakıldığında dengeli bir dağılım olduğu ancak 2019 ve 2021 yıllarında bir sayısal üstünlük ve fark olduğu tespit edilmiştir. 2004, 2005, 2007 yıllarında deprem eğitimi ile ilgili hiç çalışma yapılmadığı; 2002, 2003, 2005, 2009 ve 2018 yıllarında depremle ilgili eğitim alanında birer çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu bulgudan hareketle, deprem konusunu araştırmaya olan ilginin büyük depremlerden sonra arttığını söylemek mümkündür. Eğitim alanında depreme yönelik yapılan ilk tez çalışmasının 2000 yılında yayınlanmış olması temel alınarak, 1999 Marmara Depremi’nden sonra lisansüstü çalışmaların yapılmaya başlandığı söylenebilir (Gezer ve Dikmenli, 2020). Bu durum meydana gelen büyük ve yıkıcı depremlerden sonra depremle ilgili tez çalışmalarının sayısının arttığını göstermektedir. Büyük depremlerden sonra yapılan akademik çalışmaların arttığına, olay unutulmaya başladığında ise depremler bir daha olmayacakmış gibi çalışmaların azaldığı sonucuna ulaşılabilir. 2019 yılının ilk ayında yaşanan Elâzığ depremi ve 2020 İzmir depremi; 2019 ve 2021 yıllarında fazla sayıda tez olmasının sebebi olabilir. Bu sonuçlara dayanarak 2022 Maraş depremi sonrası da araştırma sayısının artacağı öngörülebilir.

İncelenen tezlerde yüksek lisans tez sayısının (69) fazla, doktora tez sayısının az olduğu (3) ile olduğu görülmektedir.

Depreme yönelik eğitim alanında yazılan tezlerin 31 farklı üniversitede hazırlandığı görülmektedir. En fazla çalışma yapılan üniversitenin Çanakkale

Onsekiz Mart Üniversitesi olduğu tespit edilmiştir. Burada Çanakkale Üniversitesinde yer alan “Afet Yönetimi ve Eğitimi” bölümü olması; bulgunun olası sebebi olarak yorumlanmaktadır. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesini Gazi Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Fırat Üniversitesi ve Van Yüzüncü Yıl üniversiteleri izlemektedir. Bu sayı fazlalığı üniversitelerin yayınladığı tez sayısının fazla olmasından da kaynaklanabilir. Özmen ve Sever (2019) tarafından doğal afetler üzerine yapılan tezlerin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmada Marmara, Gazi, İstanbul ve Ankara Üniversitelerinde gerçekleştirilen çalışmaların ağırlıkta olduğu belirlenmiştir. Gezer ve Dikmenli (2020) tarafından yapılan benzer bir araştırmada da üniversiteler bazında tezlerin dağılımında Gazi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Yüzüncü Yıl Üniversitesinin ilk sıralarda yer aldığı bilinmektedir.

İncelenen tezlerin yarısından fazlasının “Eğitim Bilimleri Enstitüsü” olduğu görülmüş olup alan olarak da en çok “Sosyal Bilgiler Eğitimi, Fen Eğitimi ve Coğrafya Eğitiminin yer aldığı tespit edilmiştir. Bu bulgu, “deprem” in konu alanını kapsayan bilim dalları tarafından tercih edilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu sonuç olağandır. Ancak konuya ilişkin daha fazla bilinç ve farkındalık sağlamak adına farklı alanlar ve disiplinlerde de araştırılması yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Afet (deprem) gibi her an başa gelebilecek durumlarda doğru davranabilmek için; bireylerin edindikleri bilgileri yaşamlarına entegre edebilmesinde birden fazla disiplinin yer alması önemlidir. Deprem eğitiminin sadece fen bilimleri ve coğrafya gibi dersler kapsamında düşünülmemesi gerekmektedir. Örneğin bir araştırmada, farklı disiplinlerin ders programlarında yer alan depremle ilgili kazanımların bilişsel süreç basamaklarına dikkat ederek geliştirilmesinin önem arz edeceği vurgulanmaktadır (Öcal, Çakır & Özelmacı, 2016). Öcal vd. (2011), ilk ve ortaokul ders öğretim programında ara disiplin kazanımlarının farklı afetleri de kapsayacak biçimde yeniden incelenmesinin; afet eğitimine yönelik kazanımların tek boyutta toplanmamasını, öğrencilerin değişik bilgi ve beceri seviyelerine karşılık gelecek şekilde geliştirilmesini önererek farklı disiplinlerin kullanımına da aslında vurgu yapmışlardır (Öcal vd., 2011). Bahsi geçen araştırmada doğal afet olarak orman yangını, heyelan ve sel yer almakla beraber en fazla vurgu depremle ilgili olduğu için araştırma bulguları önemlidir.

Anabilim dalları olarak tez çalışmaları ele alındığında; “Afet Eğitimi ve Yönetimi” alanında konuyla ilgili fazla sayıda tezin yer aldığı tespit edilmiştir ve bu bulgu tahmin edildiği gibi olmuştur. Eğitim Yönetimi alanında ise tek bir tez olduğu görülmüştür. Özetle deprem konulu araştırmalarda “Afet Yönetimi ve Eğitimi” bilim alanı ve “Sosyal Bilgiler Eğitimi” alanı ön plana çıkmaktadır. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanındaki tez sayısı da dikkat çekicidir. Bu sayı ilgi çekici ve olumlu bulunmuştur. Bu alanda daha çok depremin psikolojik yan etkileri üzerinde çalışıldığı için tercih edildiği düşünülmektedir. Bu alanda çalışmalar alan yazında da vardır. (Erden, Erman & Öztan, 2011; Bıçakçı ve Okumuş, 2023). Depremin psikolojik ve sosyolojik etkileri düşünüldüğünde; Psikoloji ve Sosyoloji gibi alanlarda da daha fazla tez çalışmaları yapılmasına ihtiyaç olabileceği şeklinde yorumlanmıştır.

Depremle ilgili eğitim alanında incelenen tez çalışmalarında; kullanılan yöntem olarak nicel araştırma desenlerinin daha çok tercih edildiği tespit edilmiştir. Nicel araştırma desenlerinden genel tarama modeli ön plana çıkmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden de olgu bilim en fazla kullanılırken,

karma araştırma modelinde yapılmış az sayıda tez bulunmaktadır. Benzer bir araştırma, Değirmençay & Cin (2016) tarafından Türkiye’deki deprem araştırmaları alanındaki yönelimleri belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiş, çalışmada araştırmaların çoğunlukla nitel ve nicel araştırma yaklaşımlarını kullanıldığı belirlenmiştir. Karma araştırma yaklaşımının ise en az kullanılan araştırma yaklaşımı olduğu belirlenmiştir (Değirmençay & Cin, 2016).

Tezlerde kullanılan veri toplama araçlarına bakıldığında; anket ve ölçeklerin en fazla kullanıldığı, var olan durumu tespit etmeye yönelik bu veri toplama araçlarının fazlaca tercih edildiği görülmektedir. Görüşme formları bu iki aracı takip etmektedir. Başarı ve beceri testleri de verilen deprem eğitimlerindeki öğrenci başarısının ölçmek için kullanılan diğer veri toplamam araçları olmuştur. Eğitim alanında deneysel araştırmaların deprem eğitimi konusunda daha fazla olması; başarı ve beceri testleri gibi daha uygulamaya yönelik veri toplama araçlarının daha çok tercih edilmesi önerilebilir. Tutum ölçekleri gibi duyuşsal özellikli veri toplama araçları da kullanılabilir. Hatta deprem anında yapılacaklar hakkındaki becerileri ölçebilmek için devinişsel özellikli ölçme araçları da hazırlanıp kullanılabilir.

Konuyla ilgili tezlerde çalışma grubu olarak; daha çok lisans ve ortaokul öğrencileri ile yetişkinlerle çalışıldığı; okul öncesi çocukları, ön lisans ve ilkokul öğrencileri ile ilgili araştırmaların az olduğu tespit edilmiştir. Deprem eğitimi ile ilgili çalışma grubunu daha çok lisans öğrencilerinin ve yetişkinlerin oluşturması, okul öncesi (1) ve ilkokul (7) grubunun çok az sayıda çalışmaya konu olması bir eksiklik olarak yorumlanmaktadır. Küçük yaşlardan itibaren deprem ve afet bilincinin çocuklara kazandırılması adına daha fazla araştırma yapılmasına ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Depremün çocuklar üzerindeki etkileriyle ilgili araştırmalar özellikle erken çocukluk dönemindeki çocukların korku, şaşkınlık ve güvensizlik hissine vurgu yapmaktadır (Erden & Gürdil, 2009; Erden vd. 2011). Küçük çocuklar için bilmedikleri bir durum olan deprem onlarda daha fazla korku ve kaygıya sebep olabilmektedir. Bu nedenle küçük yaşlardan itibaren çocukların bu konuda bilinçlenmesi ve bilgilenmesi gereklidir. Bunu sağlamak için eğitim ortamlarında konuya gereken önem verilmelidir. Depremle ilgili bilinçlendirme çalışmalarının erken çocukluktan itibaren başlaması gerekmesinin sebeplerinden biri de bu yıllardaki öğrenmenin kolay, hızlı ve kalıcı olmasıdır. Küçük yaşta çocukların depremle ilgili farkındalıklarını artırmak bireysel ve toplumsal açıdan kısa ve uzun vadeli olarak olumlu katkılar sağlayacaktır (Fetihî & Gülay, 2011). “Özel eğitim” bilim alanında ya da dezavantajlı gruplarla yapılmış iki adet teze ulaşılmıştır. Bu bulgu da alanda önemli bir eksiklik olarak yorumlanabilir ve araştırmacılara bu alanla ilgili çalışmalar yapması önerilebilir. “Kaynak Kitap” çalışma grubu altında çalışma kitabı, ders kitabı, öğretmen kılavuz kitabı, yıllık planlar, günlük planlar, öğretim programları ile ilgili çok az araştırma yapılmıştır.

Bir deprem ülkesi olan Türkiye’de deprem eğitimi ve bilincinin eğitim yoluyla kazandırılması önemli bir konudur. Bu doğrultuda depremle ilgili eğitim alanına ait, Türkiye’de oluşturulmuş lisansüstü tezlerin incelenmesini amaçlayan bu çalışmada eğitim alanında yapılmış olan tezlerin incelenmesi ve alana yönelik eğilimlerin ve ihtiyaçların belirlenmesi açısından şu öneriler getirilebilir:

- Doktora tezlerinin konuyu farklı boyutlarda derinlemesine ele aldığı göz önünde bulundurularak depremle ilgili eğitim alanında daha fazla doktora tezi çalışması yapılması önerilmektedir.

- Nicel araştırmaların daha çok tercih edildiği analiz sonuçlarına göre; sayıca az olan karma araştırma modelinin kullanıldığı araştırmalar yapılması önerilebilir. Karma araştırmalar sayesinde hem nicel hem nitel geleneğin güçlü yönleri kullanılacak ve alana katkısı olacaktır.
- Eğitim alanında tarama modeli kapsamında anket çalışmalarının ve deneysel araştırmaların daha fazla olmasından dolayı, farklı yöntem ve bakış açılarına ihtiyaç olduğu düşünölmektedir. Bu nedenle araştırmacılara farklı yöntem ve yaklaşımların test edildiği araştırmalar yapılması önerilmektedir.
- Veri toplama aracı olarak en sık kullanılan anketin yanı sıra, başarı, tutum ve beceri testleri gibi uygulamaya yönelik veri toplama araçlarının daha çok tercih edilmesi önerilebilir. Deprem anında yapılacaklar hakkındaki becerileri ölçebilmek için devinişsel özellikli ölçme araçları ile duyuşsal özellikler için tutum ölçekleri hazırlanıp kullanılabilir.
- Hedef kitle olarak okul öncesi, özel eğitim ve ilkokula yönelik çalışmalar yapılması önerilebilir.
- Depreme dair kaynak kitaplar, eğitim programları, ders kitapları ve her türlü eğitim dokümanlarının incelendiği çalışmalar yapılabilir.
- Eğitim alanında depremle ilgili lisansüstü tezlerin sayısının hem nicelik hem de nitelik olarak artışı sağlanması adına daha fazla araştırma yapılabilir.

Kaynakça

- AFAD (2019). T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_Kutuphane/Planlar/AFAD_2019_2023_STRATEJIK_PLAN.pdf
- AFAD (2023). T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, <https://www.afad.gov.tr/afet-turleri/>, [Erişim tarihi: 12.08.2023].
- Aksoy, B. (2013). Depremi Yaşamış Olan 9. Sınıf Öğrencilerinin “Deprem” Kavramına Yönelik Algılarının Nitel Açından İncelenmesi. *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks*, 5(1), 247-265.
- Akyar, D. ve Sarıkaya, R. (2020). Türkiye’de Girişimcilik Kavramına Yönelik Eğitim Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(3), 979-1018.
- Bıçakcı, A. B., & Okumuş, F. E. E. (2023). Depremın Psikolojik Etkileri ve Yardım Çalışanları. *Avrasya Dosyası*, 14(1), 206-236.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education*. Routledge Taylor & Francis e-Library.
- Değirmençay, Ş. A., & Cin, M. (2016). Türkiye’deki Deprem Araştırmaları: Betimsel İçerik Analizi. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 303-313.
- Dikmenli, Y., Altay, O., İnaltekin, M. ve Çam, F. N. (2019, 3-5 Ekim). Afetler Konusunda Hazırlanan Lisansüstü Tezlerin Genel Eğilimleri. II. *Uluslararası Coğrafya Eğitimi Sempozyumu (UCEK 2019)*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N. & Lim, W. M. (2021). How to

- Conduct a Bibliometric Analysis: An Overview and Guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296.
- Erden G. & Gürdil G. (2009). Savaş Yaşantılarının Ardından Çocuk ve Ergenlerde Gözlenen Travma Tepkileri ve Psiko-sosyal Yardım Önerileri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 12(24), 1- 13.
- Erden G., Erman H., & Öztan N. (2011). Çocuklar ve Ergenlerde Travmatik Yaşantılar ve Başetme, Afetlerde Psikososyal Hizmetler Birliği. *Psikososyal Uygulamalar Katılımcı Kitabı*, 97-141
- Fetihi, L. ve Gülay, H. (2011). The Effect of Earthquake Awareness Development Program (EADP) on 6 Years Old Children. *International Online Journal of Educational Sciences*, 3(2), 663-678.
- Gezer, E. & Dikmenli, Y. (2020). Türkiye’de Depremle İlgili Eğitim Alanına Yönelik Lisansüstü Tez Çalışmalarının Analizi: Bir İçerik Analizi. *Ahi Bilge Eğitim Dergisi (ABED)*1(1), 33-55.
- Hotamışlı, M. ve Erem, I. (2014). Muhasebe ve Finansman Dergisi’nde Yayınlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (63), 1-20.
- Merigó, J. M., & Yang, J. B. (2017). A Bibliometric Analysis of Operations Research and Management Science. *Omega*, 73, 37-48.
- Mızrak, S. (2018). Eğitim, Afet Eğitimi ve Afete Dirençli Toplum. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 56-67.
- Öcal A. (2011). The relationship between earthquake knowledge and earthquake attitudes of disaster relief staffs. *Disaster Advances*, 4(1), 19-24.
- Öcal, A., Çakır, U. ve Özelmacı, Ş. (2016). İlkokul ve Ortaokul Ders Programlarında Afetten Korunma ve Güvenli Yaşam. *Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 71-83.
- Özdemir, Ü., Ertürk, M., Güner, İ., & Koca, M. K. (2001). The importance of prevention of earthquake and earthquake damages in primary education. *Eastern Geographical Review*, 7(5), 109-131.
- Özmen, F. & Sever, R. (2019). Türkiye’de Doğal Afetler Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezler Hakkında Bir İnceleme. *Turkish Studies Educational Sciences*, 14(3), 801-83.
- Persson, O., Danell, R., & Schneider, J. W. (2009). How to Use Bibexcel for Various Types of Bibliometric Analysis. *Celebrating scholarly communication studies: A Festschrift for Olle Persson at his 60th Birthday*, 5, 9-24.
- Ronan, K. R., & Towers, B. (2014). Systems Education For A Sustainable Planet: Preparing Children For Natural Disasters. *Systems*, 2(1), 1-23.
- Sarıca, V. & Tüysüz, Y. (2023). Kahveyi Konu Alan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(3), 54-72.
- Shiwaku, K., & Shaw, R. (2008). Proactive Co-Learning: A New Paradigm In Disaster Education. *Disaster Prevention and Management*, 17(2), 183-198.
- TDK (2023). Doğal Afet. <https://sozluk.gov.tr/>, [Erişim tarihi: 12.08.2023].

- Temelli, F. ve Karcioğlu, R. (2018). Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisinde Yayınlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi: 2010-2017 Dönemi. *Journal of Accounting and Taxation Studies*, 11(2), 248-268
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlere Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.